

Gazetecilik Eğitiminde Dijital Eğilimler: Türkiye’de Gazetecilik Lisans Eğitiminin Üniversiteler Arası Karşılaştırılması

Digital Tendencies in Journalism Education: Comparison of Undergraduate Journalism Education in Turkey Between Universities

Emine ARDUÇ KARA [Res. Asst.)
Süleyman Demirel University Faculty of Communication
Isparta/Türkiye
eminearduc@sdu.edu.tr

Başvuru Tarihi | Date Received: 28.02.2022
Yayına Kabul Tarihi | Date Accepted: 15.05.2022
Yayınlanma Tarihi | Date Published: 22.07.2022
<https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.1080612>

Öz

Bilgi iletişim teknolojilerindeki gelişmeler birçok meslek grubunda ve akademik alanda yapısal ve içerik boyutlu dönüşümlerin yaşanmasına neden oldu. Teknolojik çıktıları aktif olarak kullanan meslek grubunu oluşturması bakımından, gelişen teknolojiler, gazetecilik eğitiminde bir zamanlar kabul edilen akademik eğitim pratiklerinin ve teorilerinin yenilenmesini gerekli kılmaktadır. Özellikle de Web 2.0 teknolojisinin gelişmesi kamuoyunun içeriğe erişme pratiklerini değiştirmiş, gazeteciliğin de dönüşümünü gündeme getirmiştir. Bu nedenle 21. yüzyılda gazeteciliğin, tek başına sosyolojik düşünme gücüne, meslek etiğine, güçlü bir kuramsal temele sahip kişilerden ziyade tüm bu niteliklere ek olarak çağın dilini anlayabilecek, ihtiyaçlarını karşılayabilecek, teknik bilgi ve program bilen dijital okur yazar kişilere ihtiyacı bulunmaktadır. Bu yalnızca eğitim alan bireye yüklenen bir işlev değildir. Ders müfredatlarının geleceğin gazetecilerini dijital çağın taleplerini karşılayabilecek niteliğe eriştirecek düzeyde donatılması da gerekmektedir. Bu sorunsal çerçevesinde çalışmada Türkiye’deki üniversitelerin gazetecilik lisans müfredatlarının dijitalleşmeye adapte olup olmadıklarını belirlemek amaçlanmıştır. YÖK Atlas üzerinden ‘gazetecilik’ ve ‘basın ve yayın’ isimli lisans programları olan 33’ü devlet, 6’sı vakıf olmak üzere 39 üniversite araştırmaya dâhil edilmiştir. Üniversitelerin Ders Bilgi Paketleri üzerinden dersler doküman incelemesi ile taranmıştır. Sonuçta ise gazetecilik lisans müfredatlarının grafik/tasarım ve yeni medya konularında yoğunlaştığı görülmüştür. Veri gazeteciliğinin müfredatlarda yaygın olarak yer almasına karşın yapay zekâ/robot gazeteciliğine yönelik derslerin tek bir üniversitede olduğu izlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Gazetecilik, Gazetecilik Eğitimi, Gazetecilik Ders Müfredatı, Gazeteciliğin Geleceği, Dijitalleşme.

Abstract

Developments in information and communication technologies necessitate the renewal of academic education practices and theories in journalism education. For this reason, it is not enough for journalism in the 21st century to consist of people with sociological thinking power, professional ethics and a strong theoretical background. In addition to all these qualities, journalism needs digital literate people who can understand the language of the age, meet their needs, and know technical knowledge and programs. In this study, it is aimed to determine whether journalism undergraduate curricula in Turkey are adapted to digitalization. A total of 39 universities, 33 of which are state and 6 of which are foundations, with undergraduate programs named ‘journalism’ and ‘press and broadcasting’ in Turkey through Yök Atlas were included in the research. Courses were scanned by document analysis on the Course Information Packages of the universities. It has been concluded that the curricula of universities have adapted to digitalization, especially in the field of new media, but that adequate digitalization has not been achieved in data journalism, artificial intelligence/robot journalism.

Keywords: Journalism, Journalism Education, Journalism Curriculum, Future of Journalism, Digitalization.

Giriş

Gazetecilik her zaman teknoloji tarafından şekillendirilmiştir (Pavlik, 2020, s. 229). Yakın geçmişte konvansiyonel ve internet ayrımında gazeteciliği tartışırken gazetecilik bugün web teknolojilerindeki ilerlemeler doğrultusunda podcast, dron, veri, robot, yapay zekâ, mobil, multimedya, immersive vb. sıfatlarla anılmakta ve tartışma bu alana kaymış durumdadır. Özellikle de nesnelere interneti olarak nitelendirilen Sanayi 4.0'ın medya alanında kullanılmaya başlaması da gazeteciliğin dönüşümünü¹ etkilemiştir. Çalışma, teknolojik ilerlemelere bu denli uyum gösteren gazetecilik mesleğinin akademik ardağınının da bu hızda yenilenmeye ihtiyacı bulunduğu ön kabulünden hareketle ele alınmıştır. Geleneksel eğitim müfredatına bağılı kalarak, mesleğin icra edildiğı alanda büyük oranda kullanılan teknolojik materyallerle yapılan gazetecilik faaliyetlerine uyum sağlamaya çalışan alan mezunu bireyler, mesleğe uluslararası arenadaki meslektaşlarından geride başlamaktadırlar. Yanı sıra Türkiye'deki üniversitelerde eğitim gören meslektaşları arasında da makas oldukça açıktır. Buna bir de devlet ve vakıf üniversiteleri arasındaki imkânların farklılaştığı gerçeğı de eklendiğinde sonuç pek de iç açıcı görünmemektedir. Şüphesiz ülkelerin gelişmişlik düzeyleri, basın mesleğine verdikleri değer, demokrasi anlayışları, ülkenin siyasi, ekonomik ve sosyo-kültürel konjonktürü gibi nedenler de yukarıda sözü edilen sorunun kaynakları arasında yer almaktadır.

Yeni medyanın çıktısı dijitalleşme ile teknolojiyi aktif kullanabilen, program bilen, sosyal medyada içerik üretip paylaşabilen, medya kuruluşunun itibarını/imajını güçlendiren, mekân/zaman kısıtlılığı bulunmayan, dezenformasyon çağında doğru bilgiye erişebilen, verileri işleyebilen, kod yazabilen çalışanlara ihtiyaç gün geçtikçe artmaya başlamıştır. Sektörde yaşanan bu dönüşüm sayılan alanları akademik eğitimde güçlendirmeyi yani eğitimin dijital teknolojiyi de barındırmasını gerekli görmektedir. Aynı zamanda habere ulaşma ve haberi tüketme pratiklerinin gelenekselden dijitale kayması özellikle de dijital yerli² olarak adlandırılan genç nüfusun bu hususta büyük bir çoğunluğu oluşturması, gazetecilik eğitiminin bu arzı karşılayabilecek şekilde akademiye yeniden yapılandırılmasını gerekli kılmaktadır.

Çalışmada, gazetecilik eğitime yönelik herhangi bir standartlaştırma eğilimi gözlemlenmemektedir. Bir başka deyişle farklı kurum kültürüne sahip üniversitelerin kendilerine has eğitim müfredatını öğrencilerine sunabileceğı görüşü ile hareket edilmektedir. Nitekim iletişim eğitimi konusunda en tanınmış akreditasyon kurumlarından biri olan Accrediting Council on Education in Journalism and Mass Communications (ACEJMC) da gazetecilik ve kitle iletişim eğitiminin standart bir müfredatının olamayacağını, kurumların kendilerine özgü eğitim misyonu, kaynakları ve durumu olduğunu, var olan bu farklılıkların da korunması gerektiğini belirtmektedir (Accrediting Council on Education in Journalism and Mass Communications, t.y.). Anderson'a göre de gazetecilik eğitiminin temel pedagojisi üniversiteden üniversiteye farklılık gösterir ve çoğu gazetecilik öğrencisinin yöneldiğı geniş çapta kabul gören bir merkezi bilgi yoktur. Birçok gazetecilik programının temel gereklilikleri ve sıralaması büyük farklılıklar göstermektedir. Bazı müfredatlar analitik, bazıları vaka çalışması, bazıları ise pratik eğitime yöneliktir. Ancak pek çok müfredatta gazetecilik tarihi, etiğı ve yasalarının geniş yer kapladığı görülmektedir (2014, s. 64).

Literatür incelendiğinde araştırmanın evreni ve sonuçları bakımından bu çalışmaya benzer çalışmaların olduğu gözlenmiştir. Gazetecilik mezunu olan kişilerin gazetecilik eğitime yönelik görüşlerini tespit etmeye çalıştığı araştırmasında Arar, gazetecilik eğitiminde teknolojik donanım ve imkânların yetersiz olduğu sonucuna erişmiştir (2019). Gazetecilik

eğitiminin mevcut durumunun analiz edildiği bir başka çalışmada da Türkiye'deki iletişim fakültelerinde gazetecilik eğitimi alan veya mezunu olan 9 kişi ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışmada yeni iletişim teknolojilerine uyum sağlama konusunda gazetecilik eğitiminin yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Ercan, 2017). Türkiye'deki gazetecilik eğitiminin küresel düzeydeki konumunu belirlemek amacıyla ele aldığı çalışması sonucunda Yaşın ise; hali hazırda gazetecilik eğitiminde var olan müfredatın gazetecilik faaliyetini yerine getirmede yeterli olmadığını söylemektedir (2015). Karaduman ve Akbulutgiller ise Türkiye'de gazetecilik lisans eğitimi veren devlet üniversitelerinin ders müfredatlarını teori-pratik ekseninde incelemişler ve uygulamalı derslerin daha çok seçmeli olarak, teorik derslerin ise zorunlu olarak sunulduğunu tespit etmişlerdir (2017). Yükseköğretim ders müfredatlarının eğilimleri ile iş ilanları üzerinden sektör beklentileri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yeni medya lisans bölümü özelinde gerçekleştirdiği çalışmasında Özarlan (2019), yeni medyaya ilişkin derslerin üniversitelerde çoğunlukla zorunlu olarak verildiği ancak seçmeli olarak da sunulduğu ve sektörün talep ettiği yetkinlikleri ders müfredatlarının tam olarak karşılamadığı sonucuna ulaşmıştır. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki gazetecilik lisans müfredatlarını dijitalleşme bağlamı üzerinden karşılaştırdığı çalışmasında Karaaslan, sonuç olarak farklı dijitalleşme evrelerinde olan üniversitelerin sektörde yaşanan gelişmelere uygun olarak ders müfredatlarını revize ettiklerini, dijitalleşmeye adapte olduklarını izlemiştir (2019). Türkiye'deki devlet ve vakıf üniversitelerinde yer alan gazetecilik, yeni medya ve medya ve iletişim bölümlerinin eğitim planlarının ve ders içeriklerinin yeni nesil gazeteciliğe uyumunun incelendiği bir başka çalışma (Çelik, 2020) bu çalışmayla araştırma özelinde benzer yönlere barındırmakla beraber literatürde eğildiği konular farklılık göstermektedir. Buna göre çalışmayı diğer çalışmalardan ayıran en temel özellik Türkiye'de aktif olarak gazetecilik eğitimi veren tüm üniversitelerin ders müfredat ve içeriklerini ele alacak şekilde geniş kapsamlı olmasıdır. Çalışmada yalnızca yeni medya odaklı bir araştırma evreni çizilmeyip gazetecilik alanında yaşanan dijitalleşmenin mevcut web teknolojilerinin tümünü kapsayacak şekilde ele alınmış olması da çalışmayı önceki çalışmalardan ayırmaktadır.

Çalışmada cevabı aranacak sorular ise şunlardır:

- Türkiye'de aktif olan gazetecilik lisans bölümlerinin ders müfredatları hangi konular üzerinden dijitalleşmeye adapte olmuştur?
- Devlet ve vakıf üniversiteleri arasında dijitalleşme eğilimleri farklılık gösteriyor mu? Gösteriyorsa bu farklılıklar nelerdir?

Bu sorular ekseninde çalışmanın literatür kısmında gazetecilik eğitimi veren kurumların ders müfredatının dijitalleşmeye uyum göstermesinin ve öğrencilere yeterli teknolojik altyapı desteğini sağlamasının gerekliliği üzerinde durulmuştur. Bu gerekliliğin gazetecilik lisans müfredatı ile olan bağlantısı kurulurken hem değişen gazetecilik pratiklerine, haber odalarının yapısal dönüşümüne hem de gazeteci kimliğine değinilmiştir. Araştırma kısmında ise ulusal düzeyde gazetecilik eğitimi veren üniversitelerin ders müfredatlarının dijital eğilim gösterip göstermedikleri doküman analizi ile incelenmiştir.

Dijital Çağda Gazetecilik Eğitimi

İlk gazetecilik okulu 1908 yılında Amerika'daki Missouri Üniversitesi'nde kurulmuş ve ilk gazetecilik eğitimi de burada verilmeye başlanmıştır (Mutlu, 2005, s. 245; Yıldırım, 2012, s. 421). O günden bugüne değin gazetecilik, üzerinde hem siyasal hem ekonomik hem de toplumsal tartışmaların yürütüldüğü bir alan olmuştur (Uzun, 2011, s. 120). Öyle

ki tartışmaların sıklığı ve yoğunluğu bölümde okutulması gereken derslerden, eğitimin kuramsal bir temele mi yoksa alana ilişkin pratikler kazandırılmasına mı yönelik olması gerektiğine kadar ilerlemiş ve bu konuda çok çeşitli kaynaklardan fikirler yükselmiştir. Ancak genel eğilim Dağtaş'ın dikkat çektiği üzere kuramsal içerikli derslerin seçimlik olarak sunulmaya, pratik derslerin sayısının ise hızla artmaya başlaması (2003) yönündedir. Bugün dahi devam eden üniversitelerdeki gazetecilik eğitiminin nasıl olması gerektiğine ilişkin tartışmalarda, birçok kuruluş farklı dönemlerde çeşitli modeller sunmakla birlikte gazetecilik eğitimi konusunda hala daha netlik olduğu söylenemez. Yanı sıra yalnızca üniversitelerde değil, alanda çalışan gazeteciler ile haber odaları yöneticileri arasında da gazetecilik eğitiminin nasıl olması gerektiğine ilişkin farklılıklar da mevcuttur.

Türkiye'de ise gazetecilik eğitimi ilk olarak 1950 yılında İstanbul Üniversitesi bünyesinde (Tokgöz, 2003, s. 14) verilmeye başladığından beri 72 yıl geçmiş durumdadır ve eğitime, farklı kurum kimliğine sahip birçok devlet ve vakıf üniversitesinde devam edilmektedir (Yıldırım, 2012, s. 439-440). Bu zaman zarfında medya alanında yaşanan bilgi ve teknolojik değişiklikler gazetecilik ders müfredatlarını da dönemin şartlarına uygun olarak dönüştürmüştür. Ancak dijitalleşme/sayısallaşma konusunda ders müfredatları kimi dönem hem yeterli bir dönüşüm gerçekleştirememiş hem de kısmi dönüşümler teknolojik değişimlerin hızına göre geride kalmıştır. Son dönemlerde sosyal medya ortamlarında içerik üretmenin yaşam tarzı haline dönüşmesi; yapay zekâ, robot teknolojisinin tıp, mühendislik gibi alanlardan çıkıp hayatın her alanına entegre olması; akademi özelinde ise araştırma üniversitesi olma, verilen eğitimin kalitesini göstermek için ulusal ve uluslararası akredite olma, uluslararası öğrenci-akademisyen değişim programları gibi tetikleyiciler akademiye sektör karşısında atağa geçirmiştir. Var olan değişiklikler ise Narin'in belirttiği üzere (2018, s. 93), zaman ve mekân kısıtlamasının olmaması, algoritmalar aracılığı ile otomatize içeriğin üretilmesi ve paylaşılması, sosyal medya, büyük veri, yapay zekâ, nesnelere interneti, yapay gerçeklik (VR) ve artırılmış gerçeklik (AR) başta olmak üzere fiziksel dünya ile dijital dünya arasındaki çizgiyi bulanıklaştıran teknolojilerin etkisi ile gerçekleşmiştir.

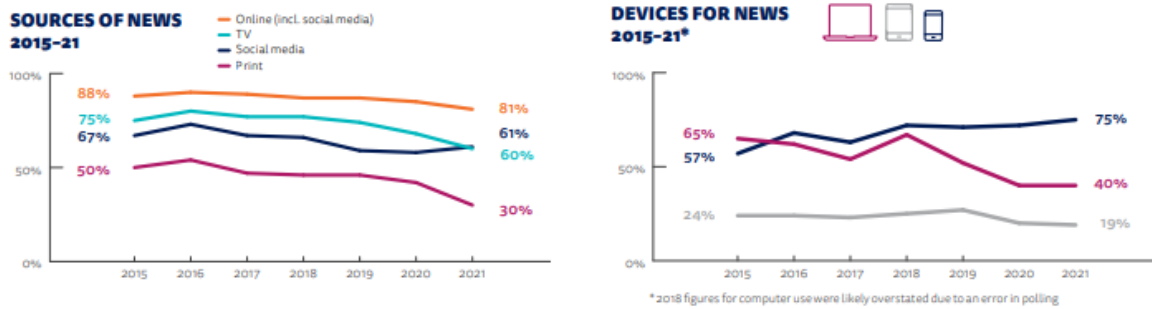
Gazetecilik çalışmalarında dijital teknolojiler Lewis & Weslund'un sınıflandırdığı şekliyle insan merkezli gazetecilik, teknoloji destekli gazetecilik, teknoloji bağımlı gazetecilik ve teknoloji merkezli gazetecilik şeklinde dört boyutta ele alınmaktadır. Buna göre insan merkezli gazetecilikte; üretim sürecinde algoritmalar, kodlar, içerik yönetim sistemleri gibi eyleyenlere ve araçlar, uygulamalar gibi teknolojik aktörlere bağımlılık söz konusu değildir. İçerik üretim işini büyük oranda sosyal aktörler yürütmektedir. Teknoloji destekli gazetecilikte; insan odaklı pratikler yoğun olmakla beraber haber üretim sürecinde dijital teknolojiler de iş yükünü kolaylaştırmak için kullanılmaktadırlar. Teknoloji bağımlı gazetecilikte; gazeteciler içerik oluşturmak için teknolojik eyleyenlere büyük oranda bağımlı durumdadırlar. Son olarak teknoloji merkezli gazetecilikte hem sosyal eyleyenler hem de teknolojik eyleyenler haberlerin üretim ve dağıtım organizasyonunda kilit roledir (2016, s. 346-347). Gazeteciliğin iş yapım sürecinde yaşanan değişikliklerin kısa bir özetini sunan bu sınıflandırma gazetecilik alanında teknolojinin adım adım kök saldığını göstermesi bakımından önem taşımaktadır.

Dijitalleşme, gazeteciliğin teknolojik, ekonomik ve sosyal temelleri üzerinde derin bir etkiye sahip oldu ve birçok yönden gazetecilik becerilerini ve iş süreçlerini değiştirdi (Kirchhoff, 2022, s. 108). Teknolojide yaşanan dijital değişimlerin etkileri, gazetecilerin işlerini yapma biçimlerinde, gazeteci kimliğinde, haber içeriğinin doğasında, haber odaları ve kuruluşlarının yapı ve organizasyonunda ve haber kuruluşları, gazeteciler ve

onların kitleleri (izleyiciler, rakipler, haber kaynakları, sponsorlar ve basını düzenlemeye veya kontrol etmeye çalışanlar) arasındaki ilişkilerin doğasında görülmektedir. Dijital teknoloji hikâye anlatımının doğasını ve haberlerin çevrimiçi sunumunu hiç olmadığı kadar dönüştürmüştür³. Öyle ki haber yazma tekniklerinden en yaygın olan piramit haber yazma stili, çevrimiçi haber dünyasında etkisini yitirerek yerini sürükleyici ve etkileşimli multimedya haber raporlarına bırakmış durumdadır (Pavlik, 2020, s. 229, 232). Neticede gazeteciliğin iş yapım sürecinde yaşanan tüm değişiklikler eğitim kurumlarına, öğrencilerin bu değişikliklere adaptasyonunu kolaylaştırmasını sağlamak amacıyla ders müfredatlarını uyarlama sorumluluğu yüklemektedir.

Gazetecilik alanında gerek editöryal ekibin gerek bireysel gazetecilerin çalışmalarını etkileyen teknolojik dönüşümlerin yanı sıra üretilen ürünlerin tüketiminde yaşanan değişiklikler, gelecekteki medya profesyonellerinin eğitime yönelik yöntemlerin ve araçların güncellenmesini gündeme getirmektedir. Bu güncelleme, multimedya ortamlarında büyümelerinden dolayı 'dijital yerliler' olarak tanımlanan, eğitim sürecinin ana katılımcıları olan öğrencilerin statüsünün değişmesi için de oldukça önemlidir. Her şeyden önce onlar, etkili öğrenme ve dijital beceriler elde etmek için eğitim teknolojilerinin modernizasyonuna ihtiyaç duyan öğrencilerdir (Vinogradova, Melnik & Pantserev, 2018, s. 26). Teknoloji tabanlı bir mesleğin teknolojiden bağımsız veya teknolojinin gerisinde işliyor olmasının kabul edilebilirliği kolay olmadığı gibi dijital yerli olarak nitelendirilen günümüz genç bireylerinin yeterli teknolojik ekipmana sahip olmayan, dijital eğilimleri takip etmeyen müfredatlar üzerinden gazetecilik eğitimi alıyor olmaları da kabul edilebilir değildir.

Günümüzün hızlı toplumunda, giderek daha fazla insan eğlenmek, sosyalleşmek, bilgi edinmek amacıyla bilgisayarlarına, cep telefonlarına ve bluetooth cihazlarına yöneliyor. Özellikle sosyal ağların patlaması ve akıllı telefonların gelişmesiyle birlikte teknoloji hızla bilgi almanın birincil yolu haline gelmektedir (Kaul, 2013, s. 126). Reuters'ın 2021 yılı *Digital News Raporu*'ndan alınan aşağıdaki veriler, bize bireylerin haber kaynağı olarak tercih ettikleri teknolojileri ve habere ulaşma araçlarını göstermektedir.

Şekil 1. Türkiye'de Haber Kaynağı Olarak Kullanılan Medyalar ve Habere Ulaşma Aracı Olarak Kullanılan Cihazlar

Kaynak: (Newman, Fletcher, Schulz, Andi, Robertson, Nielsen, 2021, s. 108-109)

Şekil 1'e bakıldığı zaman son 7 yılda Türkiye'de habere çevrimiçi bir şekilde erişimin küçük bir düşüş olmasına karşın yoğun olduğu görülmektedir. Twitter, Facebook vb. sosyal medya uygulamalarının haber kaynağı olarak kullanımının ise 2020 yılı itibari ile tekrardan yükselişe geçtiği izlenmektedir. Bununla birlikte haber kaynağı olarak televizyonun (%15 düşüş) ve basılı medyanın (%20 düşüş) etkisini yitirmeye başladığı söylenebilir. Şekil 1'de görüldüğü üzere haber kaynağı olarak sosyal medya kullanım oranı yükseldikçe geleneksel medya araçlarının kullanım oranı düşmektedir.

Habere erişim için kullanılan cihazlara bakıldığında ise bilgisayarın %25'lik, tabletin %5'lik bir düşüşte olduğu; her an elimizin altında olması ve pratik bir kullanım sağlaması nedeni ile akıllı telefonların habere erişim için kullanımının %18'lik bir oran ile arttığı görülmektedir. Bu grafikler gazeteciliğin dijital tabanlı dönüşümünü göstermek adına önemli veriler sunmaktadır. Reuters'ın Türkiye'de dijital haber tüketimi üzerine 2018'de gerçekleştirdiği bir diğer araştırmanın sonuçlarında da çevrimiçi (%48) ve sosyal medyayı (%23) haber kaynağı olarak gören kesimin en fazla 18-24 yaş arasındaki bireylerden; ana haber kaynağı olarak televizyonu (%56) ve yazılı basını (%9) gören kesimin ise 55 yaş üstü bireylerden oluştuğu izlenmiştir (Yanatma, 2018, s. 14-15).

Araştırmaların sonuçlarının gösterdiği üzere bireylerin geleneksel haber araçlarına olan ilgi ve eğilimleri zamanla yerini dijital teknolojilere bırakmaktadır. Dijital teknolojilerin ise kendilerine has ara yüzleri, tasarımları, içerik üretim biçimleri, görsel-infografik kullanımları bulunmaktadır. Bu nedenle üniversitelerde geleneksel yöntemlerle öğretilen gazetecilik, mezuniyet sonrasında dijital eğilim gösteren haber odalarının beklentilerini karşılayamamaktadır. Bu durum, sektörde yetişmiş eleman bulunmamasına, farklı disiplinlerden kişilerin sektöre adım atmasına, gazeteciliğin bir meslek olarak değil bir iş kolu olarak görülmesine ve gazetecilik mezunu bireylerin işsiz kalmasına yol açmaktadır. Bu türden dezavantajların ön görülüp üniversitelerdeki gazetecilik müfredatının tarihsel-kuramsal-toplumsal-etik bağlamlardan kopmayarak ancak sektörün eğilimlerini de göz önüne alarak disiplinlerarası boyutta yenilenmesi gerekmektedir.

Gazetecilik, ortaya çıktığı andan itibaren teknolojik yenilikler ile bağlantılı olmuştur. Bugünün teknolojisi tüm bireyleri teknoloji ile doğrudan veya dolaylı bir ilişki kurmaya itmektedir. Durum böyleyken hedef kitlesi bireyler olan gazetecilerin teknoloji konusunda daha iyi eğitilmiş, içerik sistemi düzenleme, sosyal ağ yönetimi, algoritma/kodlama becerisi, veri kullanımı-görselleştirme, girişimcilik, fikri mülkiyet hakları gibi alanlarda aktif ve yetkin olması beklenmektedir (López-García vd., 2017, s. 82-83; Kirchhoff, 2022, s. 112). Web 2.0 ile hayatımıza giren hipermetinsellik, sayısallaşma, multimedya, hız gibi unsurlar medya alanında çalışanların büyük çoğunluğunun hem profesyonel hem de özel hayatlarının rutini haline gelmiş durumdadır. Dijitalleşmenin tetikleyicileri olan bu unsurlar gazetecilik lisans müfredatlarının da revize edilmesini gündeme getirmiştir.

Gazetecilikte yaşanan değişikliklere karşı nasıl bir tutum sergileneceği konusunda belirsizlikleri olan haber endüstrileri, vakıflar ve diğer kuruluşlar gazeteciliğin geleceği hakkında endişelenmekte ve gazetecilik öğrencilerinin meslekte yaşayacakları zorluklarla başa çıkabilmeleri için nasıl eğitilmeleri gerektiği konusunda birtakım görüşler ortaya atmaktadırlar. Örneğin, Amerika'da iki büyük kuruluş (The Carnegie Corporation ve John S. and James L. Knight Foundation), gazeteciliğin öğretilme biçimini değiştirmek için bir grup seçkin üniversiteye maddi bağışta bulunarak birlikte çalışma kararı almışlardır. Kuruluşların amacı gazetecilik eğitiminin yeni medya çağının getirdiği dijital araçlarla daha fazla ilişkili olmasını sağlamak ve habercilik faaliyetlerinin bu araçlar üzerinden işlenmesini sağlamaktır. Ancak çoğu eleştirmen bu türden bir girişimin, gazetecilik eğitiminden ziyade mevcut kurumsal haber endüstrisine katkı sağlayacağını düşünmektedir (Wall, 2015, s. 125). Medya/haber kuruluşları, bilgi toplama ve haber üretiminde yapay zekâ teknolojilerinin kullanımını hızla genişleterek, otomatik haberleri dijital gazetecilikte önemli bir gelişme haline getirmiş ve birçok dilde ve bölgede binlerce makine tarafından yazılmış haber içerikleri üretimi sağlamıştır. Bu teknolojilerin artan kullanımı ve gazetecilik üzerindeki potansiyel etkileri ise gazetecilik çalışmalarına olan ilginin artmasına neden olmaktadır (Lewis vd., 2019, s. 401). Haber şirketleri, yazılım

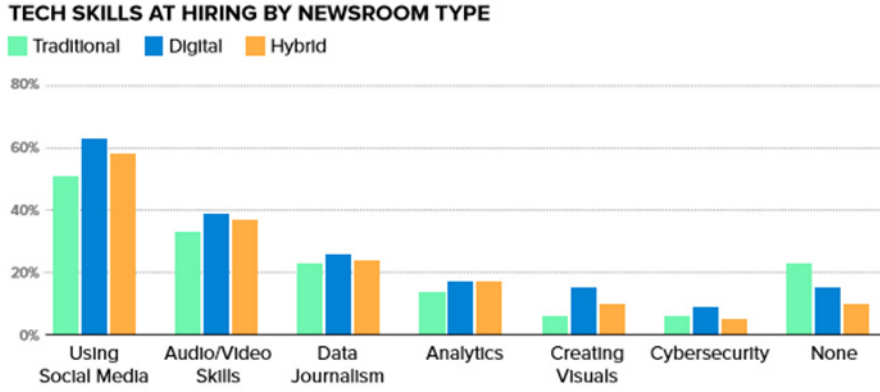
kaynaklı haber makaleleri oluşturmak ve yayınlamak için algoritmalarla çalışmaya başlamış ve bu teknoloji hâlâ erken bir pazar aşamasında olmasına rağmen, otomatik gazetecilik haber odalarında yerini almış durumdadır (Jung, Song, Kim, Im & Oh, 2017, s. 291). Örneğin uluslararası arenada önemli potansiyelleri olan Associated Press, Reuters, The New York Times gibi kuruluşlar çalışanlarının iş yükünü azaltmak ve onların hava durumu, borsa, kaza gibi standart haberlerden ziyade özel haberlere yönelmesini sağlamak amacıyla yapay zekâ teknolojilerinden yararlanmaya başlamıştır. Yapay zekâ ve robotik konularında birçok ilke imza atan Çin’de ise, 2018 yılında Dünyanın İngilizce konuşan ilk haber sunucusu haber sunmaya başlamıştır. Gazeteciler üzerindeki iş yükünü azaltarak araştırmacı gazeteciliğin gelişimini destekleme odağında zaman ve mekân birlikteliğini ortadan kaldırması, daha çok veriyi daha kısa zamanda işlemesi açısından da gazetecilikte yapay zekâ kullanımı olumlu sonuçlar doğurmaktadır. Bununla birlikte kişisel verilerin korunmasına yönelik açıklığı arttırma, içeriğe ilişkin sorumluluğun kime ait olduğunun belirsizliği, dezenformasyon, etik ihlaller, hıza dayalı sistemde kullanıcıların yoğun bilgi bombardımanına maruz kalması gibi konularda yapay zekâ teknolojilerinin ne getireceği muğlaklığını korumaktadır.

Teknolojik yeniliklerle birlikte gazetecilik pratiklerinde yaşanan dönüşümler yeni yetişen gazetecilerin aldıkları eğitimleri yetersiz kılmaktadır. Birçok akademisyen bu durumun farkına vararak eğitim müfredatlarının öğrencilere yeni beceriler kazandırma amacıyla dönüşüme girmesi gerektiğini belirtmektedir. Her ne kadar temel gazetecilik becerileri önemli olsa da kabul edilmelidir ki yeni nesil gazeteciler bilgi öncesi çağdaki meslektaşlarının deneyimlediklerinden radikal bir şekilde farklılaşan bir ortamda mesleği icra etmektedirler (Doherty, 2012, s. 116).

Dijitalleşmenin Haber Odaları Üzerine Yansıması

Dijital çağ, yalnızca geleneksel gazetecilik pratiklerini tersine çevirmekle kalmadı aynı zamanda gazetecinin kim olduğu, hikâyenin ne olduğu, haberlerin nereye ve ne zaman ulaştığı, haber odalarının yapısal dönüşümü, yeni etkileşimli topluluklarla nasıl başa çıkabildiğimizi de değiştirdi (Newton, 2014). Geleneksel olarak, gazete ve diğer haber odaları, haber süreci üzerinde güçlü bir kontrol uygulayan editör veya haber müdürü ile neredeyse askeri tarzda çok hiyerarşik bir şekilde organize edilmişken (Pavlik, 2020, s. 233, 234) günümüzde özellikle de Covid-19 pandemisi sonucunda, en katı haber kuruluşları dahi, çalışanlarının oturma odalarından, mutfaklarından, banyolarından rahatlıkla gazete tasarlayabildiğini, radyo-televizyon programı yapabildiğini, web siteleri için içerik üretebildiğini görmüşler ve bu esnekliğin medya alanı için üretkenliğin artmasında etkili olduğunu düşünmüşlerdir (Newman, 2021, s. 8).

Gelişen teknolojilerle beraber haber odalarını “geleneksel”, “dijital ya da çevrimiçi” ve “hibrid/melez/karma” şeklinde üçe ayırmak mümkündür. Küresel düzeyde bakıldığı zaman, hibrid ve dijital/çevrimiçi haber odalarının yükselişte olduğu geleneksel haber odalarının ise düşüşte olduğu görülmektedir. Bu durum geleneksel haber odalarının tümünden ortadan kalkacağı anlamına gelmemekle birlikte diğer haber odalarında çalışan personelin de dijital çağa ayak uydurmada yardımcı dijital içerik üreticisi, sosyal medya editörü, analiz editörü gibi roller üstleneceği; haber endüstrisinin belkemiğini oluşturan muhabir, haber editörü, foto muhabiri, haber sunucusu gibi rollerin geçerliliğini koruyacağı okuması yapılabilmektedir (International Center for Journalists (ICFJ), 2019, s. 2).

Şekil 2. Haber Odası Türüne Göre İşe Alımda Teknik Beceriler

Kaynak: (ICFJ, 2019, s. 31)

Şekil 2’de görüleceği üzere bugün, sosyal medya becerileri yüksek (içerik üretip paylaşma, rakip haber kuruluşlarını takip etme, kurumun marka değerini arttırma, sosyal medya analizi yapabilme vb.), teknik yeteneklere sahip (dijital video ve ses araçlarını kullanma, web sitesi ve sayfa tasarımı yapma, podcast üretme, kodlama yapma, doğrulama yapma, siber güvenlik vb.) ve veri gazeteciliği konusunda yetkin (verileri görselleştirme/infografik, harita oluşturma, anketleri yönetme, istatistik analizler yapma vb.) olan gazetecilerin işe alınma oranları daha yüksek olmaktadır. Bu da gazetecilik lisans müfredatlarına grafik, tasarım, veri gazeteciliği, kodlama, programlama, yapay zekâ gibi derslerin eklenmesinin önemini ve dahi gerekliliğini göstermektedir. Burada önemli bir husus ise bu derslerin bir zorunluluk olarak değil aksine kişilerin tercih ve ilgileri doğrultusunda seçmeli olarak sunulmasıdır.

90’lı yılların ikinci yarısı itibari ile haber odalarında daktilonun yerini bilgisayar teknolojisinin alması, kalemli-defterli gazeteci imajını yıkmış, dijitalleşme eğiliminin sosyal web, mobil iletişim, büyük veri ve nesnelerin interneti gibi alanlar açması dijital gazeteci kimliğini yaratmaya başlamış (López-García vd., 2017, s. 86, 87), sosyal medya sitelerinin yükselişi de gazeteci kimliğinin değişimini etkilemiştir (Cochrane vd., 2012, s. 165). Öyle ki günümüzün bütünlük haber odaları, dijital haber prodüksiyon uygulamalarının rutinlerine kolayca uymaya izin veren dijital haber üretim becerilerine sahip gazetecilik mezunlarını talep etmektedir. Makineler ve algoritmalar haber odalarında merkezi hale gelebilirken, geleceğin gazetecilik işleri arasında gelişmiş muhabir, artırılmış gerçeklik üreticisi, bot geliştiricisi, baş araştırmacı, ekosistem yöneticisi, platform yöneticisi, lider veri bilimcisi ve otomasyon deneyimi tasarımcısı yer almaya başladı (Jiang & Rafeeq, 2019, s. 3, 9).

Pew Research Center’ın 2014 yılında gerçekleştirdiği bir araştırmada dijital medya kuruluşlarının araştırma haberleri için eski gazetecileri işe alma eğiliminde oldukları; gazetecilik mezunu olsun ya da olmasın daha genç gazetecileri işe alırken ise onların “uyumlu”, “çok platformlu”, “medya dünyası hakkında sezgisel algıya sahip” ve “çevrimiçi beslenen” kişiler olmasını tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu noktada en önemli soru gazeteci adayları meslekte aktif olarak çalışabilmek için ne yapmalıdırlar? Her ne kadar sorumluluk bireye yüklenmiş gibi görünse de aslolan eğitim kurumlarının dijital çağdaki haber odalarının iş yapım sürecine uygun olarak eğitim-öğretimi yeniden yapılandırmalarıdır. Eğitimciler ise basılı, işitsel ve görsel üretim mekânlarından ziyade kullanıcı tarafından üretilen ve izleyici ile etkileşime giren dijital öncelikli çapraz medya üretimini benimsemelidirler (St Clair, 2015, s. 126, 127). Bilgi iletişim teknolojilerinde

yaşanan gelişmeler geleneksel medya modellerini geliştirmeye ve bozmaya devam ettikçe, endüstrinin ihtiyaçlarını karşılamak için yeni dijital ve sosyal medya becerilerine odaklanan gazetecilik eğitim ve öğretimi giderek daha önemli hale geldi. Haber odaları dijital medya endüstrisinin taleplerini karşılamak için yeniden tasarlanırken, gazetecilik pozisyonları için yeni işe alınanların Google Fusion Tables, HTML, CSS, PHP, JavaScript vb. hakkında temel bilgilere sahip olması bekleniyor. Daha gelişmiş bir programlama dili kullanma becerisi de bazı işler için bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır (Jiang & Rafeeq, 2019, s. 9). Poynter Enstitüsü tarafından yayınlanan *Constant Training: New Normal or Missed Opportunity* raporuna göre halihazırda haber odalarında çalışanlar gelişmelere adapte olabilmek için sosyal medya, dijital araçların kullanımı, video becerileri, veri gazeteciliği, izleyici geliştirme, yazma becerileri, değişimi yönetme, mobil cihazlar, Web analitiği ve Web tasarımı gibi dijital eğitim konularında yeniden eğitim almak istemektedirler (Finberg, 2014).

Nasıl ki internet teknolojisinin habercilik alanında kullanılmaya başlanmasının geleneksel gazeteciliği besleyip geliştirdiğinden ziyade bu gazeteciliğin sonunun geldiği yönünde distopik bir tahayyül çizildiyse; bugün de dijitalleşmenin özellikle de yapay zekâ ve robot gazeteciliğinin haberciliğin doğasına zarar vereceği, gazetecilik etiğinin suiistimal edildiği, alan mezunu bireylerin zaten işsizliğin yoğun olduğu bir alanda dibe vuracağı yönünde endişelerin olması tüm bu gelişmelerin bireyleri daha da yetkin kılabilceği gerçeğini gözden kaçırmaktadır. Quinn, haber odalarında ve içerik üretilip paylaşılan medyalarda yaşanan dönüşümler nedeniyle eğitim kurumlarının, öğrencileri, mezuniyetleri ardından mesleğin alanda getirdiği niteliklere sahip ol(a)mama gibi zorluklarla karşılaşmasını önlemek adına eski müfredatları güncellemesi gerektiğine dikkat çekerek eğitimcilerin teknolojide yaşanan dijitalleşmeyi yalnızca popüler bir akım olarak görüp değişim için beklemek ve geriye dönük olarak algılamak yerine, gazetecilik eğitimini ileriye götürmek için çalışılmasının daha uygun olacağını belirtmektedir (2010, s. 74). İletişim teknolojileri alanında yaşanan yenilikler, oluşumları kadar hızlı benimsenebildiği taktirde, dijital araçlar ve tekniklerin gazeteciliğin bulunduğu yer ile olması gereken yer arasındaki açıklık daha hızlı kapanabilir (Newton, 2014). Ancak dijital çağ teknolojilerinin her alanda olduğu gibi gazetecilik ders müfredatlarının da yetişemeyeceği kadar hızlı değiştiği (St Clair, 2015, s. 122) gerçeği de göz ardı edilememektedir.

Poynter Enstitüsü, gazetecilik eğitim kurumlarının, müfredatlarını dijital çağın ihtiyaçlarına nasıl uyarlayabilecekleri konusunda zorluklar ile karşılaştıklarını, dijital teknolojilerde yaşanan ilerlemelerin eğitim kurumları üzerinde bir baskı mekanizmasına dönüştüğünü dile getirmektedir (Poynter Institute, 2013). Aynı şekilde özellikle de yeni medya ortamlarının gelişmesi ile gazetecilik eğitiminde yeni sorunların ve zorlukların yaşandığına değinen Song ve Lin, bu yeni ortamlarla birlikte gazetecilik eğitiminde var olan teorik kavramsallaştırmaların çevrimiçi gazetecilik müfredatının ampirik çalışmalarına ve gazetecilik eğitimi ile profesyonel uygulamalar arasındaki ilişkiye kaydığına dikkat çekmektedir (2012, s. 401). Bununla birlikte Quinn, Avustralya'daki gazetecilik eğitimi üzerine yaptığı çalışmada gazetecilik alanında eğitim veren kurum ve kişilerin özellikle de küresel finansal krizleri, bir felaket olarak algılamak yerine, müfredatlarını medya endüstrisinde yaşanan değişimlere uyumlu hale getirme fırsatı olarak değerlendirmelerinin daha doğru olacağını savunmaktadır (2010, s. 70).

Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Çalışma, Türkiye'de aktif olarak gazetecilik lisans eğitimi veren devlet ve vakıf üniversitelerinin ders müfredatlarının dijitalleşmeye adapte olup olmadıklarını

belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç dâhilinde çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman analizi kullanılmıştır. Dokümanlar, araştırmacının ihtiyacı olan verileri en kısa zamanda ve en az maliyetle elde edebildiği bilgi kaynaklarıdır (Yıldırım & Şimşek, 2018, s. 190). Bailey (akt. Yıldırım & Şimşek, 2018, s. 191-192) kolay ulaşılamayacak özneler, tepkiselliğin olmaması, uzun süreli veya zamana yayılmış analiz, örneklem büyüklüğü, bireysellik ve özgünlük, düşük maliyet ve nitelik açısından doküman analizinin araştırmacıya kolaylık sağladığını belirtmektedir.

YÖK Atlas üzerinden 'gazetecilik' ve 'basın ve yayın' bölümleri taratıldığında iletişim fakültesi bünyesinde aktif olmak şartıyla 64 program listelenmektedir. 'Basın ve Yayın' olarak arama yapılmasının amacı Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi bünyesindeki bu bölümün gazetecilik müfredatı ağırlıklı eğitim veriyor olmasıdır. Bu şekilde bir tarama yapıldığında Türkiye Cumhuriyetlerindeki Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Yakın Doğu Üniversitesi, Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi ve Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi de programda görünmektedir. Ancak ulusal bir sınırlılık söz konusu olduğu için bu üniversiteler araştırmaya dâhil edilmemiştir. Gazetecilik lisans programı aktif olmasına karşın Yozgat Bozok Üniversitesi'nin Ders Bilgi Paketi/Kataloğu/İçeriği üniversite sayfasında yer almadığı için (Şubat 2022) bu program analize tabi tutulamamıştır. Tüm bu kıstaslar dışında kalan 33'ü devlet, 6'sı vakıf olmak üzere toplam 39 üniversiteden veriler elde edilmiştir. Buna göre dersler konu ve içeriklerine göre 'Grafik/Tasarım', 'Yeni Medya', 'Veri Gazeteciliği' ve 'Yapay Zekâ/Robot Gazetecilik' şeklinde 4 başlık altında toplanmıştır. Öğrenci ve akademisyenlerin uluslararası hareketliliğini ve istihdamını arttırmak amacı ile geliştirilen Bologna Süreci kapsamında üniversiteler Bologna Bilgi Sistemi'ne geçiş yapmaya başlamışlardır. Ancak araştırmanın örnekleminde yer alan bazı üniversitelerin web sayfalarında Bologna Bilgi Sistemi ara yüzünün mevcut olmadığı görülmüştür. Bu durumda ise fakültenin ya da bölümün web sayfasından ders içerik planlarına, müfredatlarına erişilmiştir. Gazetecilik lisans programlarında yer alan ders isimlerinde belirli bir standartlaşma olmadığı için aynı içeriğe sahip derslerin isimlerinin veya aynı isme sahip derslerin içeriklerinin farklı olduğu izlenmiştir. Bu nedenle araştırmacının yalnızca dersin adına bağlı kalarak o dersin dijital eğilim gösterip göstermediğini belirtmesi yanlış ve hatalı olacağı için yaygın dersler dışında ders içeriklerinin olmadığı dersler veri olarak kabul edilmemiştir. Bu nedenle aynı isimli dersler bazı üniversitelerde grafik/tasarım kategorisine alınmışken bazı üniversitelerde yeni medya kategorisine alınmak durumunda kalmıştır. Bu tasnif yapılırken dersin akış planında işlenen konular belirleyici olmuştur. Dersler, en güncel müfredatlar üzerinden analiz edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular tablolarda sayısal veriler şeklinde sunulmuş, verilere ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır.

Sınırlılıklar

Çalışmada yalnızca örgün öğretim veren üniversiteler incelenmiştir. Uzaktan eğitim ve ikinci öğretim programları incelemeye dahil edilmemiştir. Derslerin verildiği yıl ve dönem, kredi ve AKTS ve dili çalışma kapsamında ele alınmamıştır. Araştırmadaki en önemli sınırlılık 'Üniversite Seçmeli' derslerinin incelemeye dâhil edilememesidir. İncelenen üniversitelerin birçoğunda 'Üniversite Seçmeli' dersleri mevcut olmadığı için ya da bazı üniversitelerde 'Üniversite Seçmeli' derslerinin gazetecilik bölümü dışındaki bölümlere kayıtlı öğrenciler için geçerli olması nedeniyle dijitalleşmeye yönelik dersler belirlenirken seçmeli dersler için bölüm ve fakülte sınırlılığı gözlemlenmiştir. Bir diğer önemli sınırlılık ise araştırmada derslerin uygulamalı mı yoksa teorik mi olduğunun belirtilememesidir. Çalışmanın başlangıcında bunun analiz kodu olarak işlenmesi

tasarlanmıştır. Ancak, derslere ilişkin bu veriler düzensiz (bazı üniversitelerde/ derslerde bilgi verilmiş bazılarında verilmemiştir) olması nedeniyle kodlamadan çıkartılmıştır.

Bulgular

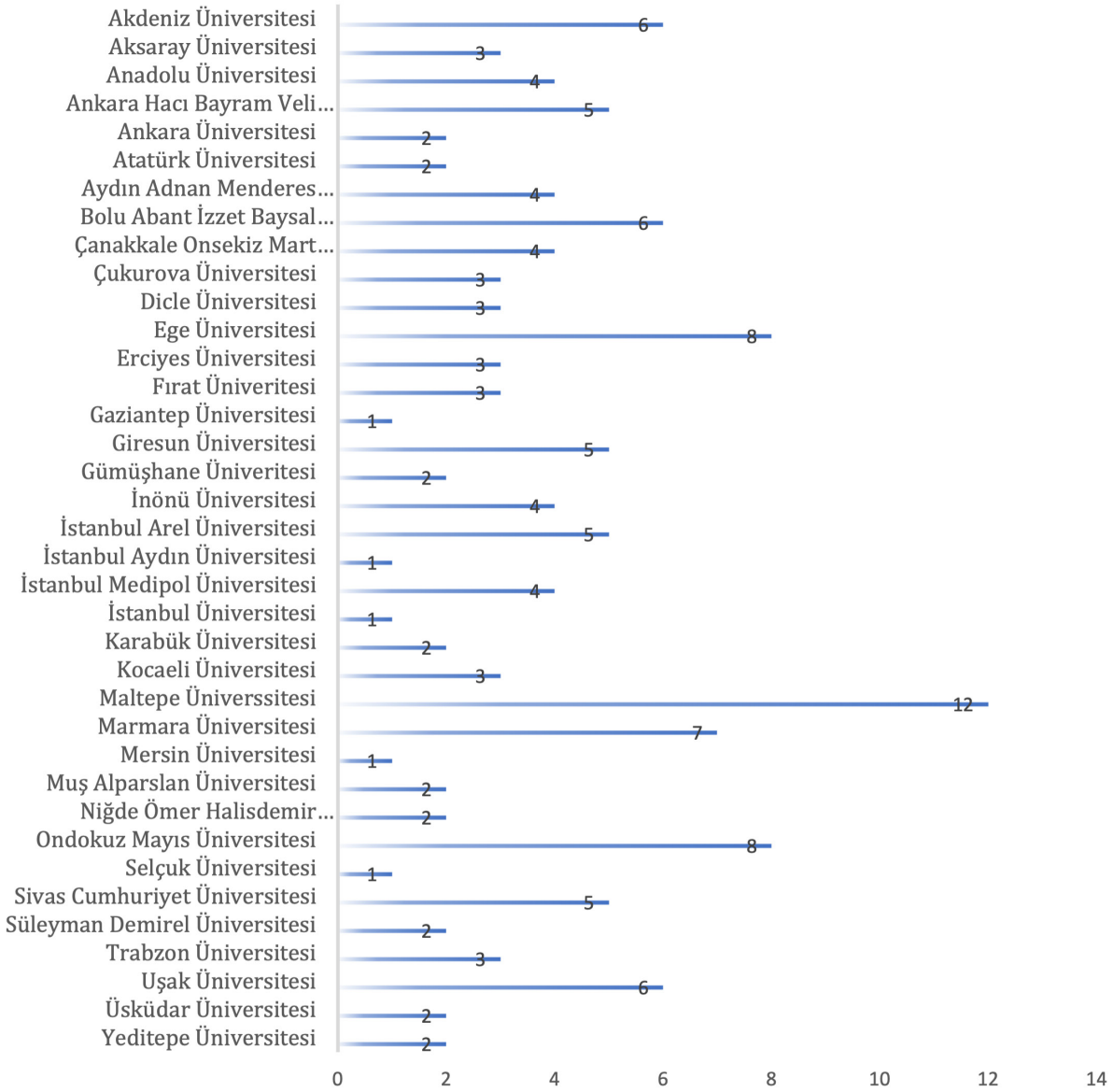
Çalışmanın araştırma kısmında öncelikle araştırmaya dâhil edilen üniversitelere ilişkin genel bilgilere yer verilmiştir (Tablo 1). Ardından doküman analizi çerçevesinde elde edilen veriler dört kategori altında değerlendirilmiştir. Araştırmacı, kategorileri oluştururken, kategoriler arası çakışmayı/çatışmayı engellemek adına derslerin geneli kapsayacak nitelikte sınıflandırılmasını öncelmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Dâhil Edilen Üniversitelerin Bilgileri

Üniversite	Bölüm	Üniversite Türü	Şehir
Akdeniz Üniversitesi	Gazetecilik	Devlet	Antalya
Aksaray Üniversitesi	Gazetecilik	Devlet	Aksaray
Anadolu Üniversitesi	Basın ve Yayın	Devlet	Eskişehir
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Gazetecilik	Devlet	Ankara
Ankara Üniversitesi	Gazetecilik	Devlet	Ankara
Atatürk Üniversitesi	Gazetecilik	Devlet	Erzurum
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	Gazetecilik	Devlet	Aydın
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Gazetecilik	Devlet	Bolu
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Gazetecilik	Devlet	Çanakkale
Çukurova Üniversitesi	Gazetecilik	Devlet	Adana
Dicle Üniversitesi	Gazetecilik	Devlet	Diyarbakır
Ege Üniversitesi	Gazetecilik	Devlet	İzmir
Erciyes Üniversitesi	Gazetecilik	Devlet	Kayseri
Fırat Üniversitesi	Gazetecilik	Devlet	Elazığ
Gaziantep Üniversitesi	Gazetecilik	Devlet	Gaziantep
Giresun Üniversitesi	Gazetecilik	Devlet	Giresun
Gümüşhane Üniversitesi	Gazetecilik	Devlet	Gümüşhane
İnönü Üniversitesi	Gazetecilik	Devlet	Malatya
İstanbul Arel Üniversitesi	Gazetecilik	Vakıf	İstanbul
İstanbul Aydın Üniversitesi	Gazetecilik	Vakıf	İstanbul
İstanbul Medipol Üniversitesi	Gazetecilik	Vakıf	İstanbul
İstanbul Üniversitesi	Gazetecilik	Devlet	İstanbul
Karabük Üniversitesi	Gazetecilik	Devlet	Karabük
Kastamonu Üniversitesi	Gazetecilik	Devlet	Kastamonu
Kocaeli Üniversitesi	Gazetecilik	Devlet	Kocaeli
Maltepe Üniversitesi	Gazetecilik	Vakıf	İstanbul
Marmara Üniversitesi	Gazetecilik	Devlet	İstanbul
Mersin Üniversitesi	Gazetecilik	Devlet	Mersin
Muş Alparslan Üniversitesi	Gazetecilik	Devlet	Muş
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Gazetecilik	Devlet	Niğde
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Gazetecilik	Devlet	Samsun
Sakarya Üniversitesi	Gazetecilik	Devlet	Sakarya
Selçuk Üniversitesi	Gazetecilik	Devlet	Konya
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	Gazetecilik	Devlet	Sivas
Süleyman Demirel Üniversitesi	Gazetecilik	Devlet	Isparta
Trabzon Üniversitesi	Gazetecilik	Devlet	Trabzon

Üniversite	Bölüm	Üniversite Türü	Şehir
Uşak Üniversitesi	Gazetecilik	Devlet	Uşak
Üsküdar Üniversitesi	Gazetecilik	Vakıf	İstanbul
Yeditepe Üniversitesi	Gazetecilik	Vakıf	İstanbul

Tablo 1'e bakıldığı zaman gazetecilik bölümünün vakıf üniversitesi olarak yalnızca İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul Medipol Üniversitesi, Maltepe Üniversitesi, Üsküdar Üniversitesi ve Yeditepe Üniversitesinde bulunduğu görülmektedir. Bu üniversitelerin hepsi İstanbul ilinde konumlanmıştır. Marmara Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi de İstanbul ili içerisinde bulunan devlet üniversitelerindedir. Türkiye'de gazetecilik lisans eğitimi veren üniversitelerin en yoğun olduğu il olarak İstanbul'un ilk sırada yer aldığı görülmektedir. İkinci sırada ise Hacı Bayram Veli Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi'nin bulunduğu Ankara ili gelmektedir. Bölgesel olarak bakıldığı zaman Marmara bölgesinde 11, İç Anadolu bölgesinde 9, Karadeniz Bölgesinde 6, Akdeniz bölgesinde 4, Doğu Anadolu bölgesinde 4, Ege bölgesinde 3 ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde 2 üniversitenin gazetecilik lisans eğitimi verdiği görülmektedir. Türkiye'de ulusal ve uluslararası medya şirketlerinin ve bürokratik kaynakların en yoğun olduğu iller İstanbul (Marmara Bölgesi) ve Ankara (İç Anadolu Bölgesi)'dir. Buna istinaden iş ve staj olanaklarının da en yüksek olduğu iller olmasından dolayı bu illerde gazetecilik lisans bölümlerinin daha fazla olması sürpriz değildir.

Grafik 1. Üniversitelerde Yer Alan Grafik/Tasarım Konulu Ders Sayıları

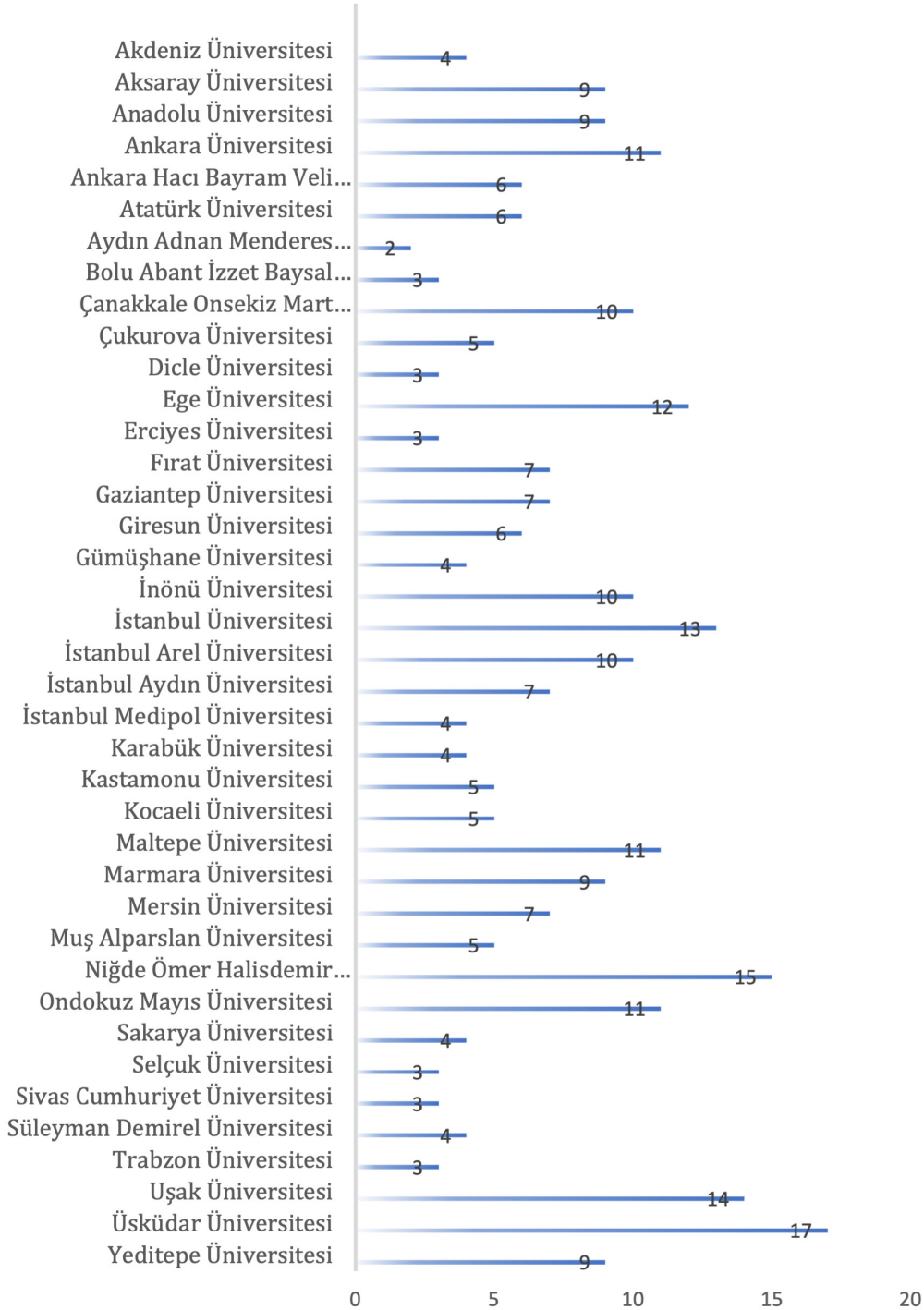
Grafik 1'e göre Kastamonu Üniversitesi ve Sakarya Üniversitesi haricinde her üniversitede dijitalleşmeyle bağlantılı Grafik/Tasarım konulu derslerin yer aldığı görülmektedir. Bu derslerin en yaygın olanlarını Grafik Tasarım, Web Tasarım, Masaüstü Yayıncılık, Multimedya ve Video Uygulamaları, İnovasyon gibi Web 2.0 ile bağlantılı dersler oluşturmaktadır ve özellikle Masaüstü Yayıncılık, Grafik Tasarım ve Web Tasarımı dersleri çoğu üniversitede zorunlu olarak okutulmaktadır.

Yaygın derslere ek olarak E- Yayın Tasarımı, Dijital Kurgu Tasarımı, Görüntü İşleme, Dijital Yayıncılık Teknolojileri, Dijital Yayıncılık Uygulamaları, Dijital Medya Tasarımı ve Geliştirilmesi, Dijital Etkinlik Tasarımı ve Yönetimi, Mobil Cihazlarda Uygulama Tasarımı, Etkileşimli 3 Boyutlu Ortam ve Karakter Geliştirme Teknolojileri ve Drama, 3D Animasyon, Oyun Tasarımı ve Geliştirme gibi derslerin seçimsel olarak ders müfredatlarına eklenmiş olduğu izlenmiştir.

31 devlet üniversitesinde Grafik/Tasarım konusunda toplam 137 ders bulunmakta iken 6 vakıf üniversitesinde 27 ders bulunmaktadır. En fazla derse sahip olan devlet üniversiteleri 8 ders ile Ege Üniversitesi ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi iken vakıf üniversitesi ise, 12

ders ile Maltepe Üniversitesi'dir. İncelenen derslerin isimlerinin birbirlerinden çok farklı olmasına karşın içerik ve ders akış planlarının benzer olduğu söylenebilir. Bir diğer dikkat çeken nokta ise dijital oyun sektörünün pazarda hızla gelişmesine paralel olarak akademi de ilgi odağı olmaya başlamasıdır. Nitekim konuyla ilgili akademik yayınların sayısı gün geçtikçe artmakta ve üniversitelerin ders müfredatlarında oyun tasarımı veya dijital oyun kültürü bağlamlarında yerini almaktadır.

Grafik/Tasarım konusunda incelenen dersler yeni medya ile bağlantılı olmakla birlikte araştırmacı verilerin daha iyi gözlenebilmesi için ayrı bir kategori olarak belirtilmesini uygun görmüştür. Aşağıdaki grafikte ise yeni medya ile ilişkili yaygın dersler listelenmiştir.

Grafik 2. Üniversitelerde Yer Alan Yeni Medya Konulu Ders Sayıları

Araştırmanın örneklemini oluşturan üniversitelerinin gazetecilik ders müfredatlarında toplamda 259 adet yeni medya konulu ders bulunmaktadır. Bu derslerden 58 tanesi vakıf üniversitelerinde 201 tanesi de devlet üniversitelerinde yer almaktadır. Yeni medyaya yönelik en fazla derse sahip olan ilk üç devlet üniversitesi Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi (15), Uşak Üniversitesi (14) ve İstanbul Üniversitesi (13); vakıf üniversitesi ise Üsküdar Üniversitesi (17), Maltepe Üniversitesi (11) ve İstanbul Arel Üniversitesi (10)'dir. Yeni medyaya yönelik derslerin içerikleri üniversitelerde benzer olmasına karşın isim olarak çok çeşitlilik gösterdiği gözlenmiştir. Tablo 2'de yeni medyaya yönelik birçok üniversitenin müfredatında yer alan yaygın dersler yer almaktadır.

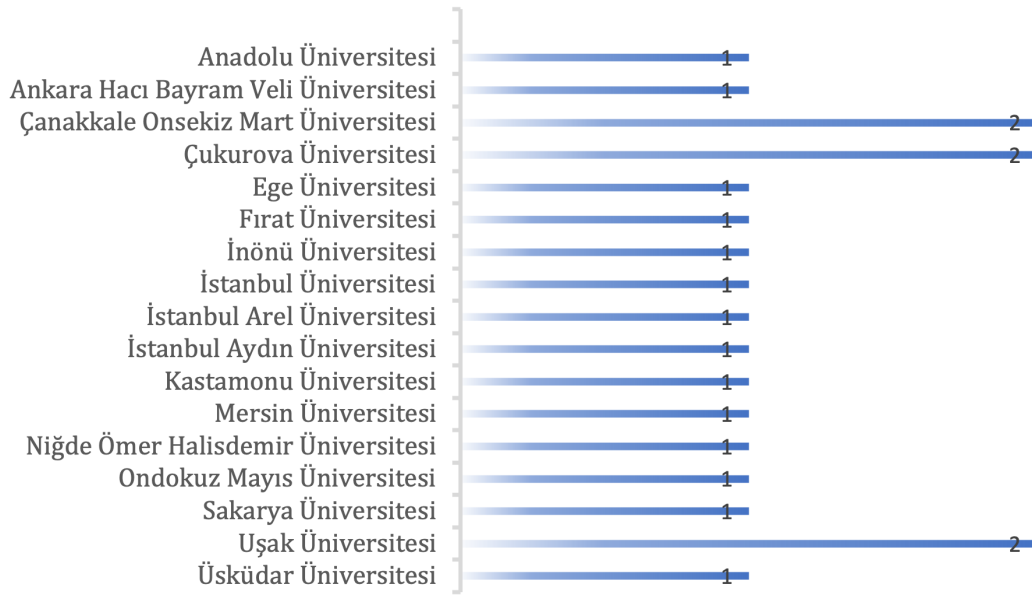
Tablo 2. Yeni Medya Konulu Yaygın Dersler

Dersler	
İnternet Gazeteciliği/Haberciliği/Yayıncılığı	Dijital Kültür
Sosyal Medya	Yeni İletişim Teknolojileri
Yeni Medya	Dijital İçerik Üretimi
Alternatif Medya	Yurttaş Gazeteciliği
Dijital Okuryazarlık	Dijital Medya Uygulamaları
Gözetim Toplumu ve Medya	Görsel Gazetecilik/Habercilik
Dijital Medya ve Toplum	Dijital Oyun
Yeni Medya ve Gazetecilik	Yeni Medya Uygulamaları
İnternet Gazeteciliği/Haberciliği/Yayıncılığı	Drone Gazeteciliği/ Haberciliği/ Fotoğrafçılığı

Tabloda günümüz gazetecilik müfredatlarının olmazsa olmazı İnternet Gazeteciliği, Yeni Medya, Sosyal Medya, Yeni İletişim Teknolojileri, Dijital İçerik Üretimi gibi derslerin yanında dijital oyun ve drone teknolojilerine yönelik dersler olduğu da görülmektedir. İlk olarak askeri amaçlarla kullanılan drone'un, haritalama, tarım, sağlık, tanıtım/pazarlama gibi çeşitli alanlarda kullanımı artmış durumdadır. Medya alanında ise özellikle insan güvenliğinin tehdit altında olduğu savaş, doğal afet gibi durumlarda drone aracılığıyla habere ilişkin görüntülerin toplanması söz konusudur. Akademide yeni yeni adından söz ettirmeye başlayan Drone Gazeteciliğinin Türkiye'deki gazetecilik lisans programlarında yer alıp almadığını inceleyen Uçak, sonuç olarak birkaç üniversitede bu konuya ilişkin ders olduğunu tespit etmiş ve üniversitelerde drone eğitimi veren okutmanlarla yaptığı görüşmelerden de iletişim fakültelerinde drone gazeteciliğine daha çok yer verilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır (2020, s. 74). Bu çalışma özelinde de Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi'nde Drone Gazeteciliği, Anadolu Üniversitesi'nde Drone Fotoğrafçılığı, Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde Drone Haberciliği derslerinin gazetecilik lisans müfredatında seçmeli olarak okutulduğu görülmüştür.

Yaygın derslerin yanı sıra Dijital Medya Etiği, Dijital Hikâye Anlatımı, Dijitalleşme ve İnternet Kuşağı, Dijital Anlatının Temelleri, E-Öğrenme Model ve Uygulamaları, Dijital İletişim Stratejileri, Yeni Medya Haberciliği, Sosyal Medya Haberciliği, Dijital Antropoloji, Dijital Habercilik/Gazetecilik, Video Gazeteciliği/Haberciliği, Sosyal Ticaret, Dijital İletişim Hukuku, Dijital Reklam Uygulamaları, Dijital Radyo Uygulamaları, Sosyal Ağ Analizi, Ağ Toplumu, Dijital Sinema, Dijital Halkla İlişkiler Uygulamaları, Mobil İletişim Teknolojileri, Yeni Medya ve Bilgi Güvenliği, Sosyal Medya ve Dijital Aktivizm, Web 2.0 Ve Sosyal Ağlar, Web Reklamcılığı, E-Ticaret, İnteraktif Gazetecilik, Dijitalleşen Gazetecilikte İş Modelleri, Dijital Fotoğrafçılık, Dijital Vatandaşlık, Dijital Platformlar, Dijital Medya Teknolojileri, Netiket, Dijital Dünyada Etkileşim, Sosyal Medya Yönetimi, Multimedya Gazetecilik, Mobil Gazetecilik, Transmedya Anlatıları, Yeni Nesil Gazetecilik Uygulamaları

gibi dersler gazetecilik lisans program müfredatlarında büyük oranda seçmeli ders olarak okutulmaktadır.

Grafik 3. Üniversitelerde Veri Gazeteciliği Konusunda Yer Alan Ders Sayıları

Tarihsel bağlamda 19. yy'a kadar uzanan veri gazeteciliği, bugünkü ününe Wikileaks'ın 2010 yılında Irak ve Afganistan Savaşları'na ilişkin 92 bin veriyi sızdırması ile kavuşmuştur. Sayısız veri içerisinde işe yarar veriyi çekip içerik oluşturmak gazetecilik gibi zamanla yarışan bir meslekte standart yöntemlerle mümkün olmayacağından Web 3.0'ın alana kattığı en önemli yeniliklerden biri büyük veri setlerinden anlamlı içerikler oluşturulmasını sağlayan veri gazeteciliğidir. Grafik 3'te görüldüğü üzere toplamda 17 üniversite Veri Gazeteciliği/Haberciliği dersine müfredatında büyük oranda (15) seçmlik olarak yer vermektedir. Kastamonu Üniversitesi ve Ondokuz Mayıs Üniversitelerinde bu ders zorunlu olarak okutulmaktadır. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi'nde yer alan Medya Programlama Dili ve Çukurova Üniversitesi'nde yer alan Gazetecilik Uygulamaları ve Kodlama dersleri kapsamında ise Phyton programı aracılığıyla öğrencilerin kodlama becerilerini geliştirerek onların veri analizi konusunda yetkin olmaları amaçlanmaktadır.

Heravi, veri gazeteciliği eğitimi üzerine gerçekleştirdiği bir araştırmada Amerika'da veri gazeteciliği dersinin yoğunluğunun arttığı ve özellikle Avrupa'da üniversitelerin gazetecilik lisans müfredatlarında veri gazeteciliği dersinin yer almaya başladığını belirlemiştir (2018, s. 349). Grafik 3'e bakıldığında Türkiye'de de veri gazeteciliğine yönelik akademik ilginin azımsanmayacak nitelikte olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 3. Yapay Zekâ/Robot Gazetecilik Konusunda Üniversitelerde Yer Alan Dersler

Üniversite	Dersin Adı
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Veri ve Robot Haberciliği

Yapay zekâ teknolojisi bir medya kuruluşunda, haber odasında habere ilişkin verilerin elde edilmesi, işlenmesi bu verilerden içerik üretilmesi ve üretilen içeriklerin yayınlanmasına değin birçok alanda kilit bir rol oynamaya başladı. Günümüzde yapay zekâ daha çok içeriklerin kişiselleştirilmesi ve öneri sunma, içeriği etiketleme, sıralama yapma/kategorileştirme, görüşmeleri yazıya dökme, veri kullanarak hikâyeler oluşturma bağlamında aktif durumdadır. Bununla birlikte yapay zekânın bileşeni olarak

düşündüğümüzde habercilikteki işlevleri açısından robot gazetecilik daha uzak bir gelecek olarak görülmektedir (Newman, 2022, s. 35). Uluslararası medyada yapay zekâ aracılı medya içerikleri üretilmeye başlansa da ülkemizde henüz böyle bir girişimden söz edilmemektedir. Buna karşın ders müfredatlarında yer alıyor olması bu alanda akademinin sektörden ileri olduğunun göstergesi olmaktadır. Buna karşın sadece tek bir üniversite ile sınırlı olması bu alanda yetişmiş akademik personelin eksikliğini de göstermektedir. Araştırma yapılırken görülmüştür ki yapay zekâ/robot gazetecilik alanındaki dersler yoğun oranda mühendislik fakülteleri kapsamında yer almakta ve üniversite seçmeli havuzunda diğer disiplinlerden öğrencilerin seçimine sunulmaktadır.

Sonuç

Gelişen teknolojiler gazetecilik alanında gerek yapı gerek içerik bağlamında değişikliklere yol açmaktadır. Aktif bir meslek olması itibariyle gazeteciliğin ders müfredatlarının da sürekli olarak yenilenmesi gerekmektedir. Doherty, gazetecilerin teknolojinin dilini öğrenmek zorunda olduklarını aksi takdirde kendi ekonomik değerlerini aşındırabileceklerini belirtmektedir (2012, s. 111). Quinn, ise multimedya dünyasında artık tek bir ortamda iyi bir gazeteci olmanın yeterli olmadığını ve eğitimcilerin bunu öğrencilerine vurgulaması gerektiğinin altını çizerek öğrencilerin kendilerini bir dizi medyada istihdam edilebilir hâle getirmeleri gerektiğini (2010, s. 78) söylemektedir. Bu bağlamlarda çalışmada Türkiye’de aktif olarak gazetecilik lisans eğitimi veren üniversitelerin dijitalleşmeye ne oranda adapte oldukları ders müfredatları üzerinden incelenmiştir.

Araştırmadan elde edilen verilere baktığımızda gazetecilik lisans müfredatlarının özellikle grafik/tasarım ve yeni medya konularında yoğunlaştığı görülmüştür. Dijital çağın daha çok görsel temalar üzerinden işlediği düşünüldüğünde öğrencilerin yaratıcı ve teknik konularda yetkin olmalarını sağlayan grafik/tasarım konulu derslerin varlığı onların mezuniyetleri ardından gerek medya sektörü gerekse kendi alternatif mecralarını oluşturma boyutunda umut vericidir.

Hem devlet hem de vakıf üniversitelerinde yeni medya konulu dersler incelendiğinde, müfredatların öğrencilerin mezuniyetleri ardından yeni medya ve sosyal medya alanında yeterli düzeyde teori ve pratik kazandıracak nitelikte dijitalleşmeye dönük olarak tasarlandığı tespit edilmiştir.

Veri gazeteciliğine ilişkin dersler vakıf üniversitelerinde de olmasına karşın devlet üniversitelerinde daha fazla yer almaktadır. Aynı şekilde drone gazeteciliği eğitimi de sadece devlet üniversitelerinde verilmektedir. Veri gazeteciliği, drone gazeteciliği ve dijital oyun kültürü gibi dersler uluslararası arenada yükselen değerler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu derslerin Türkiye’deki üniversitelerin akademik müfredatlarında yer alıyor olmaları gazetecilik eğitimi kapsamında güncelin takip edildiğinin göstergeleri arasında yer almaktadır.

Türkiye medyasında yer almamasına karşın uluslararası mega medyalarda aktif olarak kullanılmaya başlayan yapay zekâ/robot gazeteciliğine yönelik ders ise sadece Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi’nde verilmektedir. Ancak dersin içeriğine ilişkin bilgi bulunmamaktadır. Bu konuya yönelik dersler üniversitelerde mühendislik fakülteleri bünyesinde verilmekte ve üniversite seçmeli havuzunda diğer fakültelerin seçimliğine sunulmaktadır. Bu bağlamıyla üniversitelerde disiplinlerarası müfredat tasarımının nadir de olsa görüldüğü söylenebilir.

Sonuç olarak Türkiye’de aktif olarak gazetecilik lisans eğitimi veren hem devlet hem de vakıf üniversitelerinin ders müfredatlarının dijitalleşmeye kısmi olarak adapte olduğu ve devlet üniversitelerin dijitalleşmeye daha yatkın olduğu tespit edilmiştir. Dijitalleşmenin en yoğun gözlemlendiği konular ise grafik/tasarım ve yeni medyadır. Bu durum teknolojik yeniliklerin, sektörde kullanım yoğunluğuna bağlı olarak ders müfredatlarına eklemlendiğini göstermektedir. Bir başka deyişle üniversitelerde ders müfredatlarını büyük oranda sektörün talepleri ve hedef kitlelerin teknoloji kullanım yönelimleri belirlemektedir. Yeni medya konusunda müfredatlarda yer alan derslerin sayısında ve içeriğinde farklılıkların yoğun olmasına karşın özellikle de veri gazeteciliği konusunda ders müfredatlarında yer alan derslerin birbirlerine benzer olduğu izlenmiştir. Dijitalleşme ile beraber sayısal bilgiyi işleme noktasında medya alanında veri gazetecisine ihtiyacın gün geçtikçe artacağı öngörülmektedir. Bu nedenle veri gazeteciliği konulu derslerin sayısının yakın zamanda üniversitelerde artacağı tahmin edilmektedir. Yapay zekâ konusuna yönelik derslerin ise fakülte ve bölüm seçmeli/zorunlu olarak tek bir üniversitede olduğu görülmüştür. Türkiye mediasında henüz yer edinmemiş olmasına karşın robot gazeteciliğin akademik olarak ders müfredatında yer alıyor olması umut vericidir. Ancak yapay zekâyâ ilişkin derslerin gazetecilik lisans müfredatlarında sıkça yer almamasının nedenlerinden birinin bu dersin yoğunluklu olarak mühendislik biliminin ana konusu olması ve sayısal beceri gerektirmesi olduğu düşünülmektedir. Genelde iletişim/medya özel de ise gazetecilik alanı sözel beceriye dayalı yani sözel puan türüne göre üniversite yerleştirmelerinin yapıldığı bir alandır. Haliyle hem öğrenci hem de akademisyen profili genel olarak yapay zekâ/robot gazetecilik konulu derslerin içeriğine yabancıdır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre Türkiye’deki üniversitelerin gazetecilik müfredatlarının -hem akademik yetkinlik ve öğrenci talebi hem teknik donanım gerektirmesi gibi sınırlılıklardan dolayı- kısa vadede olmamasına karşın yakın gelecekte bu alanlara yönelik derslere eğilim göstereceğini belirtmek yanlış olmayacaktır.

Gazetecilik lisans müfredatlarının dijitalleşme eğilimlerini inceleyen bu çalışma neticesinde araştırmacı, ders müfredatlarının belirlenmesinde öğrenci paydaşların görüşlerinin önemli olduğunu düşünmektedir. Öğrenci taleplerinin neler olduğuna ilişkin araştırmaların yapılıp müfredatların buna göre revize edilmesi akademik başarıya, mesleki yetkinliğe ve sektörel gelişmeye katkı sağlayabilir.

Notlar

¹ Detaylı inceleme için bkz. (Akgül, Akgül ve Ayer, 2018)

² Kavram, ilk defa Marc Prensky’nin 2001 yılında yayınlanan *Digital Natives, Digital Immigrants* isimli eserinde kullanılmıştır. Prensky’e göre dijital teknolojiyle büyüyen günümüzün genç kuşağı, tüm hayatını bilgisayar, video oyunları, dijital müzik çalarlar, video kameraları, cep telefonu gibi dijital araçlarla geçirmektedir. Bir başka deyişle dijital dil, onların anadilleri yerine geçmiştir. Dijital yerlilerin en belirgin özellikleri ise; bilgiyi çok hızlı bir şekilde almaları, metinden ziyade görsellerle ilgilenmeleri, ciddi işlerden ziyade oyunları tercih etmeleri, bir ağa bağlı olduklarında oldukça verimli olmalarıdır (Prensky, 2001, s. 1-2)

³ Dijitalleşme ile beraber gazetecilerin iş yapım pratiklerinde, kimliğinde, haberin içeriği ve doğasında, haber odalarının dönüşümünde yaşanan değişiklikler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. (Yıldırım, 2010)

Kaynakça

- Accrediting Council on Education in Journalism and Mass Communications. (t.y.). *Principles of Accreditation*. Accrediting Council on Education in Journalism and Mass Communications 8ACEJMC). <https://www.acejmc.org/policies-process/principles/>
- Akgül, H., Akgül, B., & Ayer, Z. (2018). Sanayi 4.0 Sürecinde Gazetecilik Bölümü Eğitim Programı Oluşturmada Yeni Yaklaşımlar. *Avrasya Sosyal Ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(8), 190-197.
- Anderson, C. W. (2014). The Sociology of the Professions and the Problem of Journalism Education. *Radical Teacher*, 99, 62-68. <https://doi.org/DOI:10.5195/rt.2014.108>
- Arar, Y. B. (2019). Gazetecilik Eğitimi Sonrası Mesleki Yönelim: 2010-2017 Ege Üniversitesi Gazetecilik Bölümü Mezunları Üzerine Bir Araştırma. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 32, 734-768.
- Cochrane, T., Sissons, H., & Mulrennan, D. (2012). Journalism 2.0: Exploring The Impact of Mobile and Social Media on Journalism Education. *IADIS International Conference Mobile Learning*, 165-172.
- Çelik, T. (2020). İletişim Fakültelerindeki Yeni Medya ve Gazetecilik Pratiklerine Yönelik Derslerin İncelenmesi. *Turkish Studies Social Sciences*, 15(4), 1823-1836. <https://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.43333>
- Dağtaş, E. (2003). Gazetecilik Eğitiminde Kuram ve Uygulama İkilemi: Türkiye'deki İletişim Fakülteleri Üzerine Bir Araştırma. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 17, 143-200.
- Doherty, S. (2012). Will the Geeks Inherit the Newsroom?: Reflections on Why Journalists Should Learn Computer Science. *The International Journal of Technology, Knowledge, and Society*, 2(8), 111-121.
- Ercan, E. E. (2017). The Present and Future of Journalism Education. *Quality & Quantity*, 52(2), 1-6. <https://doi.org/10.1007/s11135-017-0616-2>
- Finberg, H. (2014). *New Newsroom Training Report Shows Gaps, Some Progress*. <https://www.poynter.org/reporting-editing/2014/newsroom-training-report-shows-gaps/>
- Heravi, B. R. (2018). *3Ws of Data Journalism Education –What, Where and Who?-. Journalism Practice*. 3(13), 349-366. <https://doi.org/DOI:10.1080/17512786.2018.1463167>
- Jiang, S., & Rafeeq, A. (2019). Connecting the Classroom with the Newsroom in the Digital Age: An Investigation of Journalism Education in the UAE, UK and USA. *Asia Pacific Media Educator*, 1(29), 3-22. <https://doi.org/10.1177/1326365X19837769>
- Jung, J., Song, H., Kim, Y., Im, H., & Oh, S. (2017). Intrusion of Software Robots Into Journalism: The Public's and Journalists' Perceptions of News Written by Algorithms and Human Journalists. *Computers in Human Behavior*, 71, 291-298. <http://dx.doi.org/10.1016/j.chb.2017.02.022>
- Karaaslan, İ. A. (2019). Gazetecilik Eğitiminin Dijitalleşmesi: Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkeler Üzerinde Yapılan Karşılaştırmalı Analiz. *Erciyes İletişim Dergisi*, 1, 105-124.

- Karaduman, M., & Akbulutgiller, B. (2017). Türkiye’de Gazetecilik Eğitimi: Lisans Müfredat Programları Karşılaştırması. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(4), 1161-1181.
- Kaul, V. (2013). Journalism in the Age of Digital Technology. *Online Journal of Communication and Media Technologies*, 1(3), 125-143.
- Kirchhoff, S. (2022). Journalism Education’s Response to the Challenges of Digital Transformation: A Dispositive Analysis of Journalism Training and Education Programs. *Journalism Studies*, 1(23), 108-130. <https://doi.org/DOI:10.1080/1461670X.2021.2004555>
- Lewis, S. C., Guzman, A. L., & Schmidt, T. R. (2019). Automation, Journalism, and Human-Machine Communication: Rethinking Roles and Relationships of Humans and Machines in News. *Digital Journalism*, 4(7), 409-427. <https://doi.org/DOI:10.1080/21670811.2019.1577147>
- Lewis, S. C., & Westlund, O. (2016). Mapping the Human-Machine Divide in Journalism. T. Witschge, C. W. Anderson, D. Domingo, A. Hermida, (Ed.) *The Sage Handbook of Digital Journalism* içinde (341-353). Sage.
- López-García, X., Rodríguez-Vázquez, A. I., & Pereira-Fariña, X. (2017). Technological Skills and New Professional Profiles: Present Challenges for Journalism. *Comunicar. Media Education Research Journal*, 53, 81-90. <https://doi.org/10.3916/C53-2017-08>
- Mutlu, E. (2005). *Globalleşme, Popüler Kültür ve Medya*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Narin, B. (2018). Dünyada Akademik Sıralaması Yüksek Gazetecilik Lisans Bölümlerinin Ders Programlarının Analizi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 47, 87-110.
- Newman, N. (2021). *Journalism, Media, and Technology Trends and Predictions 2021*. Reuters Institute for the Study of Journalism. https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2021-01/Newman_Predictions_2021_FINAL.pdf
- Newman, N. (2022). *Journalism, Media, and Technology Trends and Predictions 2022*. Reuters Institute for the Study of Journalism. <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2022-01/Newman%20-%20Trends%20and%20Predictions%202022%20FINAL.pdf>
- Newman, N., Fletcher, R., Schulz, A., Andi, S., Robertson, C. T., & Nielsen, R. K. (2021). *Digital News Report 2021*. Reuters Institute for the Study of Journalism. https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2021-01/Newman_Predictions_2021_FINAL.pdf
- Newton, E. (2014). *Searchlights and Sunglasses -Field Notes From the Digital Age of Journalism*. Association for Education in Journalism and Mass Communication. <https://aejmc.us/spig/2014/book-review-searchlights-and-sunglasses-field-notes-from-the-digital-age-of-journalism/>
- Özarlan, Z. (2019). Türkiye’de Lisans Düzeyindeki Yeni Medya Eğitimi ve Sektör Beklentileri Üzerine Bir Değerlendirme. *Moment Dergi*, 6(1), 150-175.
- Pavlik, J. (2020). The Impact of Technology on Journalism. *Journalism Studies*, 1(2), 229-237. <https://doi.org/10.1080/14616700050028226>

- Prensky, M. (2001). Digital Natives, Digital Immigrants Part 1. *On the Horizon*, 9(5), 1-6. <https://doi.org/10.1108/10748120110424816>
- Quinn, S. (2010). Opportunities For Journalism Education in an Online Entepreneurial World. *Asia Pacific Media Educator*, 20, 69-80.
- Song, Y., & Ling, A. (2012). A Genre-Aware Approach to Online Journalism Education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 51, 400-404.
- St Clair, J. (2015). Doing it for Real: Designing Experiential Journalism Curricula that Peparate Students for the New and Uncertain World of Journalism Work. *Coolabah*, 1(16), 122-142.
- State of Journalism Education: 2013*. (2013). Poynter Institute. <http://www.newsu.org/coursefiles/StateOfJournalismEducation2013.pdf>
- The 2019 State of Technology in Global Newsrooms*. (2019). International Center for Journalists (ICFJ). <https://www.icfj.org/sites/default/files/2019-10/2019%20Final%20Report.pdf>
- Tokgöz, O. (2003). Türkiye’de İletişim Eğitimi: Elli Yıllık Bir Geçmişin Değerlendirilmesi. *Kültür ve İletişim*, 6(1), 9-32.
- Uçak, G. (2020). Drone Gazeteciliğinin Türk Eğitim Sistemindeki Yeri. *Yeni Medya*, 2020(8), 66-76.
- Uzun, R. (2011). Türkiye’de Gazetecilik Eğitimi: Değişimler ve Eğilimler. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 15, 119-132.
- Vinogradova, S., Melnik, G., & Pantserev, K. (2018). Transformation of Media Education in the Digital Age: To the Issue of Training Specialists in the Field of Communications. *Медиаобразование*, 1.
- Wall, M. (2015). Change the Space, Change the Practice Re-İmagining Journalism Education With the Pop-Up Newsroom. *Journalism Practice*, 2(9), 123-137. <https://doi.org/10.1080/17512786.2014.916482>
- Yanatma, S. (2018). *Digital News Report 2018 Turkey Supplementary Report*. Reuters Institute for the Study of Journalism. <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2018-11/Digital%20News%20Report%20-%20Turkey%20Supplement%202018%20FINAL.pdf>
- Yaşın, C. (2015). Türkiye’de Gazetecilik Eğitiminin Bilginin Gelişimi Temelinde Çözümlemesi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 41, 39-63.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, B. (2010). Gazeteciliğin Dönüşümü: Yöndeşen Ortam ve Yöndeşen Gazetecilik. *Selçuk İletişim*, 6(2), 230-253.
- Yıldırım, B. (2012). Dünyada ve Türkiye’de Gazetecilik Eğitimi: Kısa Bir Kurumsallaşma Tarihi. Ö. Özer, (Ed.). *Haberin Doğası Gazetecilikte İdealler ve Sorunlar* içinde (413-464). Konya: Literatürk.

Digital Tendencies in Journalism Education: Comparison of Undergraduate Journalism Education in Turkey Between Universities

Emine ARDUÇ KARA [Res. Asst.)

Extended Abstract

Developments in information and communication technologies have led to both structural and content-dimensional transformations in many professional groups and academic fields. From the point of view of journalism, developing technologies necessitate the renewal of academic education practices and theories, which were once accepted in journalism education, in terms of creating the occupational group that actively uses technological outputs in practice. In particular, the development of Web 2.0 technology has caused a revolution in the public's access to content and brought the transformation of journalism, which is the most effective mechanism in informing the public, to the agenda. For this reason, journalism in the 21st century needs digital literate people who can understand the language of the age, meet their needs, know technical knowledge and programs, in addition to all these qualities, rather than people with sociological thinking power, professional ethics and a strong theoretical background. This is not a function that is imposed only on the individual receiving education. In the context of academic technical infrastructure, journalism programs also need to be equipped at a level that will enable the journalists of the future to meet the demands of the digital age.

With digitalization, which output of the new media, there are need for employees who can actively use technology, know programs, share content on social media, strengthen the reputation/image of the media organization, have no space/time constraints. At the same time, the need for employees who can access correct information and write code is increasing in the era of disinformation. This transformation in the sector necessitates the strengthening of digitalization in academic education. At the same time, the shift of the practices of accessing and consuming news from traditional to digital, especially among the young population called digital natives, necessitates the restructuring of journalism education in the academy to meet this demand.

The interest and tendencies of individuals in traditional news tools are replaced by digital technologies over time. Digital technologies, on the other hand, have unique interfaces, designs, content production styles, and visual-infographic uses. For this reason, journalism taught in universities with traditional methods cannot meet the expectations of newsrooms with a digital trend after graduation. This situation leads to the lack of trained personnel in the sector, people from different disciplines to step into the sector, journalism being seen as a business line rather than a profession, and journalism graduates being unemployed. It is necessary to foresee such disadvantages and to renew the journalism curriculum in universities in an interdisciplinary dimension, not breaking away from historical-theoretical-social-ethical contexts, but also taking into account the trends of the sector.

In the study, it has been adopted the view that universities with different institutional cultures can offer their own educational curriculum to their students. In the literature part of the study, it was emphasized that the curriculum of the institutions providing

journalism education should adapt to digitalization and sufficient technological infrastructure support to the students. While establishing the connection of this requirement with the journalism undergraduate curriculum, both the changing journalism practices, the structural transformation of newsrooms and the identity of the journalist were mentioned. In the research part, whether the course curricula of the universities that provide journalism education at the national level show a digital trend was examined by document analysis. The sample of the study consists of a total of 39 universities, 33 of which are state and 6 are foundations, which are accessed via Yök Atlas and have undergraduate programs named “journalism” and “press and broadcasting” in Turkey.

The courses are grouped under 4 titles as “Graphics/Design”, New Media”, “Data Journalism”, “Artificial Intelligence/Robot Journalism” according to their subject and content. Course contents were accessed through Bologna information systems. However, it has been observed that the Bologna Information System interface is not available on the web pages of some universities in the sample of the research. In this case, the course content plans and curricula were accessed from the web page of the faculty or department. Since there is no certain standardization in the course names in journalism undergraduate programs, it has been observed that the names of the courses with the same content or the contents of the courses with the same name are different. For this reason, while courses with the same name were included in the “graphics/design” category in some universities, they had to be included in the “new media” category in some universities. When we look at the data obtained from the research, it is seen that the undergraduate journalism curricula concentrate especially on graphic/design and new media.

When the courses on graphic/design and new media in both state and foundation universities are examined, it has been determined that the curricula are designed for digitalization in a way that will provide sufficient theory and practice after the graduation of the students. Although courses on data journalism are also available at foundation universities, they are more common in state universities. Likewise, drone journalism education is given only in state universities. Although not included in the Turkish media, the course on artificial intelligence/robot journalism, which has been actively used in international mega-media, is only offered at Niğde Ömer Halisdemir University. However, there is no information about the content of the course. Courses on this subject are given within the engineering faculties of universities and are offered to other faculties in the university electives pool. In this context, it can be said that interdisciplinary curriculum design is rarely seen in universities.

As a result, it has been determined that the curricula of both state and foundation universities that actively provide journalism undergraduate education in Turkey are partially adapted to digitalization.

Keywords: Journalism, Journalism Education, Journalism Curriculum, Future of Journalism, Digitalization.

Bu makale **intihal tespit yazılımlarıyla** taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

This article has been scanned by **plagiarism detection softwares**. No plagiarism detected.

Bu çalışmada “**Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi**” kapsamında uyulması belirtilen kurallara uyulmuştur.

In this study, the rules stated in the “**Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive**” were followed.

Araştırma tek bir yazar tarafından yürütülmüştür.

The research was conducted by a single author.

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile **çıkar çatışması** bulunmamaktadır.

There is no **conflict of interest** with any institution or person within the scope of the study.